

Priredopisno - natoroznansko polje.

Severni jelen.

Vem, dragi moji, da ste užé slišali kako povest o jelenu, da-si jelena samega še niste videli letati po naših gozdih. Zakaj bi vas toraj ne zanimalo, ako vam nekoliko povem o severnem jelenu, ki se precej loči od našega?

Severni jelen se le redko še nahaja divji; udomaćili so ga užé, kakor pri nas kozé. Po velikosti je našemu podoben, a glavo mu kinčata lepa, vejasta, nekoliko nazaj upognjena rogova; dlako ima po letu kratko, temno-sivo, po zimi pa dolgo in belo. Po letu se severni jelen ogolí, in jeseni odvrže rogova, brez katerih ostane do pomládi. Mladi jelenček ima rogova bela, srednje starosti siva, starec pa — črna. Na vsakem rogu zrasteti jelenu drugo leto po dve vejici, po tretje leto tri i. t. d. Vratu se lepo poda precej dolga griva. Tenke noge ima oborožene s preklanimi kopiti; repa pa skoraj nič nema. Ker ima kopita plôska in široka in zadej nekak izrastek, beží ta živali po snegu lahko, kakor bi jo veter podil.

Vse bogastvo prebivalcev na visokem severu obstoji iz črede takih jelenov, ki šteje časih na tisoče glav. Po tem številu se tudi tam gori mérijo bogatini. Oni nemajo krav ne konj ne ovac, imajo pa jelena, ki službo vseh opravlja. Vprašali bodete: ali te črede jelenov redé po hlevih, ali ne? Ne redé jih, kajti jeleni ne potrebujejo posebne vrdéve: veseli so, da jih izpusté prosto na pašo. Da bi se pa ne zgubili predaleč, privežejo nekaj jelenov po raznih mestih in to sili druge, da se vedno pasejo okolu privezanih tovarišev. Hrapav, brezploden in na vid neredílen bel mah in razni lišaji, to jim sestavlja glavno pičo vsak čas leta.

Kjer so ti jelenje domá, traja skoraj vse leto zima. Le malo dni poletja se v teh mračnih krajih prikaže solnce, ki raztopí ledeno skorjo, privabi iz zemlje blede travico, in zasuhla drevesa se začné pokrivati z nebogatim zelenjem. Takrat se pasó jelenje tudi po travi in smukajo vrbovo, trepetličino in brezovo listje. Hudo se jim pa godí po zimi, zato pa takrat tudi zeló izhujšajo; z velikim trudom si morajo izkopavati izpod snega slabo pičo in s kopiti prebijati ledeno skorjo, da pridejo do mahú. Še večja nadloga bi jih trla po letu, ako bi jej ne ubégali. V celih čredah se sélijo namreč na leto severni jelenje s svojimi gospodarji proti jugu, da bi se rešili tu v goratih krajih in lesovih pred svojimi najhujšimi sovražniki, komarji in brenceljni. Spomládi in zgodaj na leto fréé komarji v celih rójih nad čredami jelenov, usedajo se jim na hrbet in pokladajo v gosto dlako svoja jajca, ki so drobneja nego-li prosena zrna. Iz teh jaje se kmalu izležejo črvički, ki pregledajo, iskajoč si živeža, jelenovo kožo in se zarijó v njihovo teió. Ves hrbet se jim pokrije z velicimi oteklinami, ki imajo na vrhu male luknjice. Od nestrpnega srbenja si jeleni večkrat razdrgnejo ves hrbet do krvi. Nekateri gredó v vodo, kjer prebijejo ves dan in pozabijo na krmo, da večkrat poginejo. V jelenovem telesu se črviči polagoma izpremené v ličinke, ki zrastó velike kakor želod, ter se zvalé čez luknjico na zemljo kamor se zarijó, in le malo tednov še mine, pa prileté iz njih mladi brenceljni. Čemu bi tedaj krasne živalice ne ušle na pomlad tem groznim mukam? Jeseni se pa jelenje zopet

vračajo v svoje rōdne kraje, in ako srečajo na poti vode in reke, naglo jih preplavajo. Vse potovanje se vrši v gotovem redu: spredaj gre samica z jelenčeki, samci jim pa sledé za nekoliko dni.

Jelenje mleko je tolsto in daje zeló veliko masla, a ker maslo ni prav okusno, rajši narejajo iz mleka sir. Meso je okusno in tačno. Iz trdih jelenovih rogov se delajo noži, žlice in druga priprava; koža z dlako vred je pa za obleko. Severni národi so vsi od glave do nog zaviti v jelenove kože, in ta obleka je tako topla in pripravna, da se v tem podnebju ne da zamenjati z nobeno drugo. Kožo sešivajo s posušenimi jelenovimi žilami, da dalje trajajo. Lepšega pa ni, kakor voziti se s tacimi jeleni po velikem snegu. V visoke, lahke sani vpreže gospodar po jednega ali več jelenov. Na poti jeleni nikdar ne skačejo, temuč enakomerno jih nese po snežnej vršini z neznansko hitrostjo.

Brez jelenov bi ne bilo mogoče živeti na daljnem severu in kaže se tudi v tem neskončna modrost roke božje. A. K.

Razne stvari.

Drobtine.

Pred Božičem.
(Srbška národna.)

Božič, Božič buta
Na oboja vrata,
Nosí venec zlata,
Da pozláti vrata
In obá podboja.

A

C.

(Primorsko) šteje 560.000 duš, med katerimi je nad tri petine Slovanov.

(Človeška starost v starem veku.) Abraham je doživel 175 let; Izak 180, Jakob 147, Izmael 137, Sara 127, Jožef 110, Mozes 120, Jozna 110, Elija 90 let.

(Električno osvitljava) je iznašel Rus Jabločkov, katera je že po nekaterih ulicah v Parizu na Francozskem namesto plina vpeljana. Pravijo, da se bo ta nova osvitljava vpeljala tudi v morskih vojašnicah in tovarnah Kronstata.

Kratkočasnice.

* Učitelj: Nu, Tonček, povédi nam, kakšno podobo ima naša zemlja?

— Tonček: Okroglo. — Učitelj: In kako veš to? — Tonček: Ker ste nam vi sami to povedali!

*(Postrešček pred sodnijo.)
Sodnik: Zakaj ministe precej povedali svojega imena, ko vas sem prvič vprašal? — Postrešček: Ker se ga nisem mogel takój spomniti. — Sodnik: Le kak neumnež more kaj tako neumnega odgovoriti. — Postrešček: Gospod, ako bi vas ljudjé celih 15 let le „števalo 18“ imenovali kakor mene, potlej bi tudi vi gotovo že davno pozabili svoje pravo imé.

* V nekej vási sta bila dva kmeta; prvi se je pisal Volk, a drugi Medved. V tej vasi pa je živel tudi bogati Tine, ki je imel dve zeló pridni in dobri hčerki, ki ste se pozneje omožili. Necega dné pride k Tinetu njegov prijatelj, ki je bil že več let iz dóma. „Kako pa je to,“ vpraša prijatelj Tineta, „da tvojih hčeri nikjer ne vidim? Kje pa ste?“ — „Veš, ljubi moj,“ odgovori šaljivi Tine, „pri svojih hčerah sem bil zeló nesrečen, ker jedno mi je vzel Volk, a drugo mlajšo pa Medved.“